यज्ञः पादभुजः ८ गुह्यः उपनिषद्देशः ९ प्रकाशः कर्मकांडः १० जंगमः नृपश्वादिरूपः ११ अर्थोऽर्थनं याच्ञा अमोघार्थो यत्रसः अमोघार्थः १२ प्रसादः प्रसीदतीति दयालुः १३ अभिगम्यः सुखप्राप्यः १४ सुदर्शनः मंगलावहं दर्शनं यस्य १५ ॥९२॥ उपकारः प्रीणनरूपः १६ प्रियः सुखदायी १७ सर्वः सरत्यभिमुख आयातीति सर्वः १८ कनकः स्वर्णादिप्रियवस्तुरूपः १९ कांचनच्छविः २० नाभिः भुवनस्य मध्यदेशः अयं यज्ञो भुवनस्य नाभिर्यज्ञरूपः अत्यूर्ध्वगतिहेतुत्वाभावाद्यज्ञस्य नाभित्वं २१ नंदिकरः यज्ञफलसमृद्धिकर्ता २२ भावः क्रतुश्रद्धारूपः २३ पुष्करस्य ब्रह्मांडस्य स्थपतिः स्वामी २४ स्थिरः स्थावरः पर्वतादिरूपः २५ ॥९३॥ द्वादशः नृणां दशगर्भवासादयो दशास्तासां मृत्युर्दशमी स्वर्ग एकादशी मोक्षो द्वादशीति द्वादश इति संसारापेक्षमोक्ष उच्यते २६ त्रासनः आंतरालिकदशारूपेण भयजननः २७ आद्यः संसारात्प्राचीनः शुद्धः आद्यंतमध्यरूप इति नामत्रयार्थः २८ यज्ञः जीवेशयोः संगतिकरणरूपो योगः २९ अत एव यज्ञसमाहितः तत्रस्थस्तदेकलभ्य इत्यर्थः ३० नक्तमिव नक्तं अप्रकाशात्मा महामोहः ३१ कलिस्तत्कार्यभूतः कामक्रोधलोभादिरूपः ३२ कालस्तस्यापि कार्यं जन्ममरणप्रवाहः कालयति संवलयतीति योगात् ३३ मकरः मकाराकारं शिशुमारचक्रं कालस्य ज्ञापकं तत्स्वरूपः ३४ कालेन मृत्युना पूजितः कालपूजितः

यज्ञः पादभुजो गुह्यः प्रकाशो जंगमस्तथा ॥ अमोघार्थः प्रसादश्च अभिगम्यः सुदर्शनः ८ ॥९२॥ उपकारः प्रियः सर्वः कनकः कांचनच्छविः ॥
नाभिर्नंदिकरो भावः पुष्करस्थपतिः स्थिरः १० ॥९३॥ द्वादशस्त्रासनश्चाद्यो यज्ञो यज्ञसमाहितः ॥ नक्तं कलिश्च कालश्च मकरः कालपूजितः १०
॥९४॥ सगणो गणकारश्च भूतवाहनसारथिः ॥ भस्मशयो भस्मगोप्ता भस्मभूतस्तरुर्गणः ८ ॥९५॥

३५ ॥९४॥ सगणः प्रमथादियुक्तः ३६ गणकारः बाणादीन् भक्तान् स्वगणान् करोतीति गणकारः ३७ भूतानां वाहनो योगक्षेमनिर्वाहको ब्रह्मा सारथिर्यस्य भूतवाहनसारथिः ३८ भस्मशयः भसभर्त्सनदीप्त्योरिति जौहोत्यादिकाद्धातोरन्येभ्योपि दृश्यत इति मनिन् बभस्ति भर्त्सयति दोषान् भासयति वा आत्मानमिति भस्म तथा चोक्तं वासिष्ठलैंगे भर्त्सनात्सर्वपापानां पाशानां च महामुने भस्मेति कीर्त्यते रक्षारोगाणां चापि भर्त्सनादिति तत्रैव बाह्यमोक्षेण किं भस्मधारणं मोक्षलक्षणं भस्मना नित्ययुक्तस्य ज्ञानमुत्पद्यते चिरादिति श्रुतावप्यथर्वशिरसि अग्निरित्यादिना भस्म गृहीत्वाभिमृज्यांगानि संस्पृशेद्व्रतमेतत्पाशुपतं पशुपाशविमोक्षायेति भस्मनिशेते भस्मशयः तेन उद्धूलनादिकमपि कर्तव्यं यथाह वृद्धशातातपः स्तेयं कृत्वा गुरुदारांश्च गत्वा मद्यं पीत्वा ब्रह्महत्यां च कृत्वा भस्मच्छन्नो भस्मशय्यां शयानो रुद्राध्यायी मुच्यते सर्वपापैरिति ३९ भस्मगोप्ता भस्मना गोपायति जगदिति भस्मगोप्ता वक्ष्यति चात्रैव रक्षार्थं मंगलार्थं च पवित्रार्थं च भामिनि लांछनार्थं च भक्तानां भस्म दत्तं मया पुरेति ४० भस्मभूतः एतच्च मंकणकनाम्नि मुनौ करात् च्युतं शाकरसं दृष्ट्वा नृत्यति सति तन्नृत्योपशमार्थं महादेवेन स्वमंगुलिं भित्वा तज्जं भस्म दर्शितं तेन स्वस्य वपुः केवलं भस्ममयमिति ज्ञाप्यते ४१ तरुः कल्पवृक्षादिः ४२ गणः भृंगिरिटिनंदिकेश्वरादिस्तद्रूपः ४३ ॥९५॥

Digitized by Google